

POKROK ZAPADU

PUBLISHED WEEKLY

Published by Pokrok Publishing Co.,
1809-1311 Howard St.—Tel. 2913.

Subscription by mail, — \$1.00 per year.

VYCHÁZÍ KAŽDOU STŘEDU

Vydává: Vydavatelská Spol. Pokroku
VÁC. BURRŠ, reditel.
309 1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatné — \$1.00 na rok.
Do Čech \$1.50 na rok.

Předplatné:

V místě, s dobrou poštou..... \$1.00
ostatn. pro Spojené Státy a Kanadu..... \$1.50
Čech..... \$1.50

Obilky.

Právě a různé články uveřejňujeme pouze
tehdy, když peníze k objednávkám přiloženy
jsou v dostatečné obilce. Obilky přiložené
nepřijímáme. Článek 75 centů za řádek. Za
obrázky obilky, bláhovými, úsmíky a jinými
obrázky 1.00. (10 řádek za každou obilku).
Nechť každý, kdo chce přiložit obilky, přiloží
peníze, jak se říká, obilky máti si přejí. Článek
obilky, na delší dobu oznámi se ochotně na
vedení.

Zásilkový peněz

Peněz neposíláme, když se koupí na poště
nějakou expozici "Money Order" a už nám se
váže. Též v registrovaném dopise, aneb po
12-tiskové bankovní listě. Každá obilka po
12-tiskové bankovní listě "cash" na banku, nebo
na bankovní účet, nebo na bankovní účet
banky za kolečku, aneb se koupí bankovní
listy na Omaha, Chicago nebo New York. Na
základě dobrou peněz přijímáme též 1-2-
centové kolky. Všechny záležitosti pošle
poslaty pod jednoduše adresou pouze tak-

Pokrok Západu,
Omaha, Neb.

Omaha, Neb., 22. listopadu '05.

Důležité upozornění!

Ct. čtenářstvu!

Již v nejbližších dnech započnem s rozesíláním účtů všem našim odběratelům, již za časopis dluhují a doufáme, že se s námi řádně a poctivě vyrovnají v čase co nejdříve. Máme za odběrateli svými značný obnos, ač předplatné na "Pokrok" obnáší pouze \$1.00 ročně. My peníze nutně potřebujeme, abychom se mohli sami s věřiteli svými vyrovnati a zároveň abychom provést mohli změny, směřující ku zlepšení listu. Jest tudíž již v zájmu samého čtenářstva našeho, aby nám přispělo ku pomoci vyrovnáním svých dluhů. Doufáme, že většina čtenářů našich tak učiní. Těm pak, kteří se nevyrovnají, sdělujeme, že budeme nuceni pohledávky za nimi váznoucí dáti ku kolekcím, z čehož oni budou mít jen nepříjemnost. Nenechte k tomu dojíti! Vykonejte konečně svou povinnost a buďte ujistěni, že budete z toho mít prospěch nejen Vy, ale i všichni čtenáři "Pokroku".

V účtě Vyd. "Pok. Záp."

Glossy k "Česko-americkým kapitolám."

Není tomu tak dávno, co český spisovatel p. Jan Havlasa po více než ročním studiu českého života amerického začal před odchodem z českých osad psát své "kapitoly" a "glossy", na pohled snad nemilosrdné a ostré, ale v jádru dyšící láskou k těm, jež rád by viděl na nových cestách. Ze na nové cesty se musíme dát, je jasno; minulost i její výsledky nás o tom přesvědčují. Jedná se jen o to, kde jsou ty nové cesty; a aby společným úsilím všech myslivců Čecho-američanů dobré vůle ty cesty byly vyjasněny a vymezeny, jest hlavní snahou páne Havlasovů.

Každý začátek je těžký; ani p. Havlasa neprorazí svými ideami hned; mnozí opět z osobních zájmů, byť neznajíce autora, vystoupí proti tak radikálnímu odsuzování mnohého, v čem tak podobné se žilo až posud; mnohých dotknou se ostrá slova jako urážka. Ale to vše časem by se pročištilo, kdyby byla dobrá vůle a ústata.

Prozatím jsme spokojeni, že aspoň mezi svými čtenáři pozor

jeme účinky prvních kapitol páne Havlasových. Lidé rozvázní, už zralého rozumu, kterých hlavně se kapitoly týkají, přijímají je se zájmem a ku podivu, i s porozuměním. Četné dopisy nás o tom přesvědčují. Leč najdou se i ti, kteří hned nepochopí anebo pochopit nebudou chtít.

Právě nyní dostali jsme podobný projev nepochopení. Mladý muž, jenž poctivě se snaží uplatnit své čestství, — vzdělaný muž, studující na universitě, — poslal nám obsáhlý rukopis, plný rozhořčením z úvah páne Havlasových. Rukopis je příliš obsažený a logicky neurovoaný, i do osobních poznámek zabíhající, než abychom mohli jej uveřejnit. A z jistých příčin zatajíme i jméno autora, jehož jinak si vážíme. Avšak zjev jest zajímavý a zasluhuje uvážení.

Onen pán začíná svoje "Úvahy" osobní vyjádřením; tedy opět ona chyba, která až posud vadila v poctivé výměně názorů a ujasnění cílů. Že prý to odsuzování Čechů amerických je konfliktkem všech "nováčků" a že p. Havlasa chce si na tom založit svou reputaci.

Pisatel asi neví, že p. Havlasa studoval zdejším poměry a cestoval po Americe už přes pět čtvrtí roků, a že mluvil s více lidmi, než jen s oním, jež citoval v první své "kapitole". Dojista měl více příležitosti, poznat od základů náš život, než onen pán, byť i on byl zde vyrostl. Dětská a chlapecká leta nejsou schopna rozumové kritiky a vychování v tom nebo onom ovzduší už "a priori" dušim menšího obzoru vnucuje jednostrannost. Pan Havlasa poznal už hodně, ale přes to nedodává si důstojnosti neomylného soudce; chce vzbudit jen účast a novou práci. Ve svých kapitolách nedošel ještě dále, než na základní chybu v rodinném našem životě; dalšího nutno tedy vyčkat dříve, než odsoudíme ho, "že nás chce — snižovat. A zakládat si reputaci p. Havlasa nemá zapotřebí; on ji má jako spisovatel, a čas, který nyní věnuje svým "kapitolám", musí utrhat své literární činnosti a svým pracím belletristickým. On bude spokojen, ujmou-li se ideje, o jichž živení a rozdmýchování mu jde; jemu nejméně na tom záleží, aby při tom opakovalo se jeho jméno. A právě to chybí stanovisko onoho mladého muže bylo první příčinou, že mu rádi ponecháme jeho "Úvahy" k uveřejnění v jiném časopise, nepřijde-li sám k náhledu, že dobrou věc dlužno podporovat a ujasnit, místo zabíhání do nemužných poznámek osobních. Ten babský zvyk už jednou odložme!

Jsou i jiné příčiny, proč neuveřejňují jsme onoho projevu, ač v něm se kmitne tu a tam v záplavě nelogičnosti i dobrá myšlenka. Je to především zřejmý faktum, že onen pán "Kapitol" páne Havlasových ani řádně nečetl. Jinak nemohl by jeho ironické odsouzení časopiseckých sporů jako "znevraňující zábavy" potahovat na — české zábavy společenské! Tot' přímý důkaz nelogičnosti; a vyplývají-li pak z takových argumentů "Úvahy" pisatelovy, už každý, že nemůžeme planým kritickým soudním něčeho, co ani napsáno nebylo, mařit místo v listě a čas čtenářstva.

A jinou, podobnou nelogičnost jsme našli ve srovnání našeho života s Římany. Rozpadnutí říše římské charakterizuje pisatel takto: "Římané nechtěli pokračovat v modernisování své řeči a svých zákonů, a když lid poznal, že v cizonárodních kruzích jsou jemu lepší výhody pro zvyk a živobytí skýtány, houfně se přidával k jiné národnosti, jich řeč a zvyk si osoboval." Kdo jen trochu studoval římskou historii, čti, jaký hrozný

nesmysl jsou tato slova. Rozpadnutí říše římské přivoděno bylo sociální nesrovnalostí, provinciální politikou, znevraňováním, klesáním starého náboženství a vpádem barbarů. Ale nikdy římský lid se nepřidával k jiné národnosti, neosoboval si řeči a zvyky jiných národů. Naopak, p. pisatel by mohl vědět, že celé národy přijaly řeč Římanů, a ovšem, po pádu říše, si ji přizpůsobily. Tak vznikly národnosti románské, a tak stalo se, že až i v daleké Británii tak hluboko vliv latiny zasáhl do vývoje germánského jazyka.

Tyto dvě malé ukázky jsme zvolili, bychom p. pisatele přivedli k uvědomění, že nestačí kritizovat, zvláště, nechte-li důkladně toho, co chce kritizovat.

Jinak p. pisatel má dobré myšlenky; ale necítí, že opakuje, co psal i p. Havlasa, že je třeba odložit české zlozvyky a z amerických si bráti nikoliv zlé, ale dobré zvyky. Že nutno místo planého vlastnění českého hledět i vyniknout mezi Američany. A že ti, kteří vynikli, byli právě ti nejlepší Čechi.

Rukopis jsme onomu pánu vrátili s prosbou, aby z dobrých idejí svých napsal dobrý článek; a aby především si znova přečetl úvahy páne Havlasovy, a zaujal k nim stanovisko, jež kritikovi je nevyhnutelné: přátelské stanovisko. Po čem p. Havlasa touží nejvíce, je účast mladé generace na regeneraci, na obrození českého života amerického na nových zásadách; bylo nám líto, že první projev z mladé generace byl tak málo logický a tak málo mužný. A doufáme, že onen pán znova promyslí všechno, co p. Havlasa nenapsal na snížení nás, ale k povzbuzení, — že i on se přidá k jeho směru. Chvála na nás bylo už dost, a i p. Havlasa sám jí dost napsal do staré vlasti, potřebí jest však i upozornění na naše chyby a výzvy k nápravě. J. F. P.

Zdlouhavé umírání.

Pacient přišel k lékaři a na otázku, co mu jest, odpověděl, že zdá se mu že pomenáhl umírá, že jest každý den slabším, hubenějším a nervosnějším. Dlouho to trvalo nežli se rozhodl jíti k lékaři domnívaje se, že samo to odejde. Ovšem, kdyby byl hned z počátku bral Trinerovo Léčivé Hořké Víno, byl by se celé té nemoci vyhnul, jako tisíce jiných lidí. Nemoci lépe se vyhnutí než jí léčiti. Trinerovo Léčivé Hořké Víno v každém případě sesílá žaludek a vnitřnosti tak, že nejen mohou přijímati, ale že po ní touží, stráví ji a v krev přemění. Celé tělo oživne a člověk s novou chutí pustí se v životní boj. Kdykoli sebe menší ztrátu chuti k jídlu nebo jakousi nevysvětlitelnou slabost pocítíte, neboli máte obtíže po jídlu, nepokojný spánek a jiné příznaky nevolnosti, Trinerovo Léčivé Hořké Víno zajistě rychle Vám pomůže. Ono čistí všechnu krev neustále a nahraňuje ji krví novou z pokrám řádně ztrávených vyrobenou. V lékárnách. Jos. Triner, jediný vyrábětel pravého Léčivého Hořkého Vína, 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

S "Pok. Západu" jsou nad míru spokojeni.

Solon, Ia., 14. listopadu.
Ct. red! Zašlete čísla Pokroku Západu se dne 1. a 8. listopadu do Čech, neb ho tam můj obilratí. Jsou s ním nad míru spokojeni a nemohou se ho již ani dočkat, neb již druhý dopis mi zaalali, já však pro mnoho zaneprázdnění nemohl jsem vám to sdělit. Váš čtenář

J. ŘÍHA.

JAN HAVLASA:

Úvahy, povídky a feuilletony.

Glossy.

IV.

V Kewaunee, Wis., 15. října. 1905.

Vždy častěji poslední dobou ozývají se hlasy o potřebě dějin české emigrace v Americe; někteří jsou proti názvu "dějiny", a kdyby šlo o slovíčkářství, snad pravem; sám glossoval jsem předešle jednu podobnou myšlenku, a glossoval jsem se silnou dávkou ironie. Ale v téže době, snad téhož týdne vyšel odjinud hlas, jenž dal mi zamyslet se nad vlastní svou ironickou glossou. Nechtěl jsem ovšem onou poznámkou nadobro odbýt onu otázku, ale chtěl jsem se k ní důkladně vrátit až v posledních svých "Českoamerických kapitolách", důkladně a hned s propracovaným návrhem.

Pan L. J. Palda v "Osvěte Americké" mne předešel. Jsem tomu povděčen ze dvou příčin: předně připadá na šťastnou myšlenku, chtěje z vydání paměti učinit národní podnik Čechů Amerických; podruhé, přikládám jeho hlasu nepochybně větší význam a vliv, než byl bych očekával od sebe upřímněji míněného a rozmyšleného návrhu svého. A článkem p. Paldovým, jenž dostal se mi do rukou teprve dnes, jaksi donucen, pokusím se vysvětlit svoje stanovisko již dnes.

"Pokaždé, kdy živěji je mi vzpomínati minulých dob, se všemi jejich tužbami, úmysly, záměry, snažením a pracemi mnohdy usilovnými", píše p. Palda, "vnucuje se mi myšlenka na to vypsání našeho života v Americe, na tu potřebu dějepisné naší památky, již zachovalí bychom paměť na sebe v potomstvu našem dlouho do budoucnosti a ve vlastech rodných na mnohá staletí. Bude zajisté mile jim tam i po dlouhých letech dozvídati se o životě, duchovním proudění, tužbách a snahách a bojích české emigrace v Americe, když stěhováním sem dávno bylo přestalo; právě jako my nyní rádi bychom četli podrobnější vypsání o životě a počínání našich vystěhovalců z doby pobělohorské, kteří též došli tu útku. Jako my litujeme, že nic podobného tehdy se nestalo, bude česká veřejnost jednou litovat, že o nic podobného nebylo postaráno ani mezi námi."

Když toto jsem přečetl, zamyšlil jsem se, pak vytáhl poslední číslo "Pokroku Západu" i vnašel jednu passáž z svých posledních "Gloss": Dějiny Čechů amerických? Jaká krutá ironie! Čeho dějiny? Ubsjens! jemuocitu, umírání ideí, prohlívání veřejného života, malomocnosti a co bylo největší naší kletbou, — osudné krátkozrakosti? Ne, nelze tu psát dějiny, ale nutno psát paměti. Paměti toho, j.k se třítřito mnoho sil a vynakládalo mnoho práce na bojs větrnými mlýny, — jako volalo se do vzduchu vlasteneckými frásami a obětovaly se čas i peníze, — zatím co rodina odumírala svému čestství. Tragická ironie!

A srovnával jsem dva tyto na první pohled tak protilehlé projevy; onen plný naděje a důvěry z pera muže, jenž prošel ohněm veřejného života českoamerického, jenž snad stokrát byl zneuznán a trhan v bíto a jenž dojísta bláta nebude ušetřen ani ve svém stáleckém věku a při sebe lepších úmyslech, — a ten tak ironický a a pessimisticky zabarvený z pera mladého člověka, jenž přišel sem nepřilíš dávno a snažil se prohlédnouti ke dnu.

Ubjeni jemuocitu? Lze nazvat jinak ono soustavné a vypočtené otravování mas i

jednotlivců krvavými romány, nestoudnými polemikami osobními, a vším tím, co tvoří onu polovinu českoamerické žurnalistiky, jež jest významnější svými následky a svými vlivy?

Umírání ideí? Lze neviděti ho, když sledujeme ideový podklad článků mnohých českoamerických novinářů, — těch, kteří ještě si zachovali trochu chuti k práci a k přemýšlení? Když zamyslíme se nad hovory ve schůzích "pokůk"? Když pozorujeme mládež? Když uvážíme nemožnost jakéhokoli národního podniku, jakéhokoli národního uplatnění? Není všemu našemu podnikání hluboko vtlačena pečet' malomocnosti?

Prohlívání veřejného života? Ty nekalé affairy, jež stále vyplývají na povrch našeho života a žurnalistikou jsou rozdmýchávány a živeny, — to napadá a zneuctívání zasloužilých lidí, — to obětování ideí a zájmů jaksi vyšších pouhému a praprostému businessu nebo politikářství, — ta česká závist, — není to vše známkou onoho prohlívání?

A nebyli krátkozrakými ti, kteří měli druhdy příležitost působiti k zvýšení úrovně, a kteří po leta ji důsledně snižovali? Kteří sami sobě podřezávali žíly? Nebyli krátkozrakými ti, kteří časem, zdravím i penězi nešetřili "v boji s větrnými mlýny" a při tom zanedbali své děti?

Myšlím, že jsme tedy nechybili, vypočítavše několik těch bolestných faktů, jež mnohým zdají se být nenapravitelnými; ale dojísta bývalo by chybnou jednostranností, chtít onou sarkastickou poznámkou odbýt palčivou otázku.

Neboť ty minulá doba měly přece jen "své tužby, úmysly, záměry, snažení a práce mnohdy usilovné". Byly tu přece jen "duchovní proudění, snahy a boje", jež zaslouží si, aby byly zachovány dokumentem. Byly tu lidé, kteří měli myšlenky a poctivou energii. Ale nikomu nepodařilo se strhuouti duši těch davů, jež přišly sem zanedbané a zde byly ohlupovány mnohými a přehlíženy jinými. Řešily se veliké problémy, ale zapomnělo se na podklad. Na písku se stavělo. Ale písek se časem sesouvá a polínuje vždy blíže k hladině moře —

Utoneme? A ty paměti dob minulých mají být jen náhrobním nápisem? Anebo jedná se o dílo, jež otevřelo by nám oči a učinilo počátek k novým cestám?

Jsem národ malý; statisíce nás, kteří žijí zde, ve Spojených Státech, jsou tedy i číselně podstatnou částí národa, a není-li dnes zcela pocítěna potřeba vypsání, jakým ta část propracovala se z počátku mnohdy bídných, jak žila a jaký duch v ní byl, a proč při toliké energii a při tak mnohých vlastnostech dobrých neuplatnila se ještě významněji, — ta potřeba ucítí se dojísta, až bude již pozdě. Pozdě i pro důkladné vypsání, i pro vliv, který kdysi to vypsání mohlo mít —

Každá hromadná emigrace má své příčiny, dnes často na první pohled málo vznešené, ale obyčejně hlubokého významu, který povrchním prozkoumáním zůstane přehlédnut a utajen zrakům pozorovatelovým. A tak i příčiny české emigrace do Ameriky mají v sobě mnohé, co stojí za uvážení. Vyplývají z českých poměrů, z české bídy politické, hospodářské a duchovní. Přímo politické nesrovnalosti působily ovšem jen na málokteré; ale nepřímé téměř na všechny. A ty české chyby, jež si doma tak často zakrýváme a